

Asia: VN/670/2026

Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeet vuodelle 2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa tähän lausuntonne perusteluineen siitä, onko kalastussäännön 16 §:n mukaisesti kalastussääntöä tarpeellista mukauttaa tai siitä poiketa, ottaen huomioon kalakantojen tila.

Lapin Kalatalouskeskus ry – Lausunto

1. Vuoden 2025 kalastussäännön muutokset ja niiden vaikutus kalakantojen tilaan

Kesällä 2025 Tornionjoella toteutetut merkittävät lohenkalastuksen rajoitukset, erityisesti kalastuskauden lyhentäminen ja kahden lohen saaliskiintiö, johtivat kalastajamäärän vähenemiseen lähes puoleen huippuvuosiin verrattuna. Tämä kehitys näkyi myös Tornion–Muonionjoen yhteislupien myynnissä, jossa lupatuotot laskivat usean vuoden aikana.

Lohitilastot verkkosivuston (epävirallinen tilasto) mukaan lohisaalis Tornion–Muonionjoella oli vuonna 2025 yhteensä 815 lohta ja vuonna 2024 yhteensä 928 lohta. Vuonna 2022 saalismäärä oli vielä 2 264 lohta. Saaliiden voimakas väheneminen kuvastaa kalastuspaineen keventymistä ja erilaisten rajoitusten vaikutuksia.

Luonnonvarakeskuksen tietojen mukaan nousulohien määrä kuitenkin lähes kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Jokeen nousi runsaasti myös yhden merivuoden lohia (ns. kosseja), ja merivaellukselle lähteneiden smolttien määrä oli ennätyksellisen korkea. Nämä havainnot osoittavat, että lohikannan tila on vahvistumassa ja kehityssuunta on aiempaa myönteisempi.

Edellä kuvatun perusteella on perusteltua arvioida jokikalastuksen rajoitusten lieventämistä. Väliaikaisiksi tarkoitetut rajoitukset tulee suhteuttaa kalakantojen tilaan niin, että myös vahvistuvien kantojen aikana voidaan keventää sääntelyä.

Samalla nousee esiin kysymys siitä, kuinka suuri vaikutus vuosittain joelle tehdyillä rajoituksilla todellisuudessa on ollut lohenkantojen kehitykseen. Lapin Kalatalouskeskus katsoo, että lohen nousun kannalta jokisuun merialueen kalastuksella on ratkaisevin merkitys. Viime vuosien merialueen kalastusjärjestelyt ovat todennäköisesti olleet oikeansuuntaisia, ja niiden voidaan arvioida tukevan lohikantojen elpymistä myös jatkossa. Mikäli sukukypsiä kaloja ei pääse riittävästi jokeen kudulle, heikkenee kanta nopeasti.

Yhteinen ruotsalais-suomalainen biologinen selvitys Tornionjoen vaellussiioista tuo esiin huolestuttavan suuntauksen. Kannan elinvoimaisuudesta huolimatta pyydystetyn kalan keskikoko on pitkällä aikavälillä laskenut, ja aikaisin nouseva siika on vähentynyt. Vaelluskalat liikkuvat pitkiä matkoja ja siksi niitä on käsitelty yhteisenä omaisuutena. Tornionjoen kalastussäännössä edellytetään yhdenvertaisuutta, ja kummankin valtion perusoikeuslainsäädäntö on yhdenmukainen EU:n lainsäädännön kanssa.

Tornionjoen vaellussiian jokikalastusta on säännelty huomattavasti, vaikka vaellussiika vaeltaa ennen kutuvaellusta merialueella 4-5 vuotta. Tänä syönnösvaellusaikana siika on alttiina saaliiksi joutumiselle.

Merialueella sääntely on ollut lievää ja tulokset toistaiseksi lähestulkoon näkymättömiä, vaikka merikalastuksen säätelyllä olisi todennäköisesti merkittävä vaikutus. Tornionjoen suiston merialueella on voimakasta vaellussiian rysäpyyntiä. Tirron/Hamppu Leiviskän saarten ns. muun kalan rysäpyynti antaa hyvänkokoista vaellussiikaa jo 1-2 viikkoa ennen jokinousua.

Joesta kalastetun siian keskikoko on viime vuosina ollut noin 0,35 kg. Pitkäaikaisen saaliskirjanpidon mukaan keskipaino on joskus ollut noin 0,5 kg. Vaellussiian jokikalastusta on rajoitettu muun muassa lippousajan myöhentämisellä ja viikoittaisella rauhoituspäivällä. Siian nousun myöhentyminen 2–3 viikkoa on myös luonnostaan lyhentänyt todellista pyyntiaikaa jokialueella. Jokikalastus päättyy 15.9. alkavaan rauhoitukseen.

Kaiken Tornionjokeen nousevan vaelluskalan selviytyminen merialueelta jokisuulle ja edelleen jokeen on vaelluskalan menestymisen kannalta ratkaiseva.

Edellä mainitun perusteella siian kalastuksen nykyisiä rajoituksia voidaan pitää tarkoituksenmukaisina, eikä vuoden 2026 kalastussääntöihin esitetä tältä osin muutoksia.

Olemme kuitenkin huolissamme vuosittain tehtävistä kalastussäännön muutoksista, joiden tavoitteena on turvata jokikutuisten lohen, taimenen, siian ja harjuksen kannat. Kysymme, ovatko jatkuvat muutokset jo aiheuttaneet haittaa kalastusoikeuden haltijoiden toimintaedellytyksille sekä kalastusmatkailuelinkeinon pitkäjänteiselle kehittämiselle.

2. Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeet vuodelle 2026

Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että vuoden 2025 määräyksiä jatketaan sellaisenaan myös vuonna 2026. Lisäksi ministeriö ehdottaa lohisaaliin merkintävelvollisuuden käyttöönottoa jokialueella.

Lapin Kalatalouskeskus katsoo, ettei vuoden 2025 kalastussääntöihin ole tarpeen tehdä muutoksia. Erityisesti lohen merkintävelvollisuuden käyttöönotolle ei nähdä perusteita, sillä toimenpiteellä ei arvioida olevan vaikutusta lohikantojen tilaan.

Haluamme nostaa esiin Tornionjoen nykyisen sääntelyn merkittävän ongelmakohdan: kahden lohen kausikohtainen saalisrajoitus (2 lohta / kalastaja / kausi) on osoittautunut käytännössä toimimattomaksi. Sääntöä ei voida valvoa tehokkaasti, ja sen suurimmat haittavaikutukset kohdistuvat alueen kalastusmatkailuyrityksiin. Tämä kehityssuunta on huolestuttava.

Sääntelyä tulee ohjata johdonmukaisella periaatteella: kun kalakannat heikkenevät, rajoituksia tiukennetaan, mutta kalakantojen vahvistuessa rajoituksia on vastaavasti lievennettävä.

Luonnonvaraiset kannat vaihtelevat vuosittain myös ilman ihmisen toimia, mikä korostaa sääntelyn joustavuutta.

3. Kilpisjärven verkkokalastusta koskevat säännöt

Lapin Kalatalouskeskus toistaa aikaisempina vuosina lausunnoissa esittämänsä näkemykset:

Kalastussäännössä Kilpisjärvellä ja Könkämäenossa on määritelty ankkuroidun verkon silmäkooksi 70-100 mm. Siian ja hauen verkkokalastus on sallittu 1.10.–15.11. välisenä aikana, ja verkonsilmäkoko saa olla enintään 80 mm.

Esitämme, että kalastussääntöä tältä osin selkeytetään ja luovutaan pikkutarkoista, vähämerkityksellisistä säädöksistä, jotka lisäävät byrokratiaa ja vaikeuttavat sekä kalastusta että valvontaa.

Lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että vuonna 2025 sovelletut määräykset ylläpidetään. Lisäksi ministeriö ehdottaa lohisaaliin merkintävelvollisuuden käyttöönottoa jokialueella. Tähän kokonaisuuteen pyydetään ottamaan kantaa:

Kalakantojen tarkastelun perusteella vuoden 2025 kalastussäännön määräyksiä voidaan jatkaa muuttamattomina vuonna 2026, eikä kalastussäännön 16 §:n mukaisille uusille poikkeuksille tai lisärajoituksille ole tarvetta. Lisäksi vuosittaisia pienimuotoisia muutoksia tulee välttää sääntelyn ennakoitavuuden ja toimintaedellytysten varmistamiseksi.

Aikio Mika
Lapin Kalatalouskeskus ry

Inkerö Anna-Leena
Lapin Kalatalouskeskus ry